

Oživiljeni papirji iz zaprašnih arhivov

V ljubljanskih občinah, razen za Bežigradom, imajo zaposlene zgodovinarje, pri družbenopolitičnih organizacijah ali upravnih organih. Na podlagi njihovih poročil je sestavljena informacija o njihovem dosedanjem delu in srednjeročnem planu. Iz te informacije povzemamo bistvene stvari, skupna izhodišča in predvsem področja dejavnosti, ki so značilna za našo občino.

Temeljna delovna usmeritev vseh navedenih strokovnih sodelavcev je: evidentiranje, zbiranje in urejanje podatkov in dokumentarnega gradiva, njihova kritična obdelava, raziskovna in publiciranje rezultatov dela, strokovna pomoč pri pripravah krajevnih kronik in drugih zgodovinskih delih, ki jih pripravljajo po svojih programih organizacije ZZB NOV in medvojni aktiv OF. Ta usmeritev zajema predvsem čas NOV v Ljubljani oziroma na območju ljubljanskih občin, Osvobodilno fronto v najširšem obsegu skupaj z njenimi množičnimi organizacijami, NOV in POS ter posebej KPS, le v Mostah in pri MS ZSSS Ljubljana, kjer je tudi zaposlen zgodovinar, pa tudi delavsko gibanje in KPS v času pred 1941 in sindikat še po letu 1945.

Z zbranimi podatki in gradivom bodo omogočili pripravo del, na osnovi katerih bo mogoče napraviti sintezo Ljubljane v NOV. V Centru imajo v načrtu monografijo o NOB (do 1991), ki naj bi zajela družbeno in politično ter gospodarsko podobo pred 1941, organizacijo in delovanje OF in njenih množičnih organizacij, v Mostah pripravljajo zbornik o predvojnem revolucionarnem delavskem gibanju in narodno-osvobodilnem boju, v Šiški rekonstrukcijo organizacije OF in njenih množičnih organizacij in KPS v rajonih Šiška, Medvode in Smlednik, pripravljajo raziskavo mladinskega gibanja na območju sedanje občine ter krajevne kronike Dravelj, Zgornje in Spodnje Šiške, na Viču pa zaradi velikega občinskega območja in neenovitega razvoja pripravljajo vrsto

krajevnih kronik, ki bodo zajele vse občinsko območje zlasti s prikazom revolucionarnega delavskega gibanja in NOV.

Potrebni bodo organizacijski napor, da bi omogočili pripravo in publiciranje posameznih segmentov zgodovinskega razvoja NOV v Ljubljani sintetično ali ločeno za posamezne dele Ljubljane, a vendar na istem mestu in sočasno. To delo pa bo potrebno tudi uglasiti z ljubljanskimi programi Inštituta za zgodovino delavskega gibanja in drugimi raziskovalci, ki se ukvarjajo z medvojno zgodovino Ljubljane.

Ob tem ponovno odpiramo vprašanje »ljublanskega zbornika«, ki naj bi ga izdajal Mestni muzej Ljubljana sam in ali skupaj z Zgodovinskim arhivom Ljubljana. V njem naj bi dobila dela s področja novejših ljubljanske zgodovine poudarjeno mesto. Z njim bi ob aktiviranju raznih raziskovalcev močno pospešili raziskavo ljubljanske zgodovine.

V občini Center so pregledali arhivsko gradivo v petih arhivih, skupaj s Šiško izdelali bibliografijo člankov o Ljubljani med NOB, ki so izhajali v letih 1945 do 1980 ter zbrali in zapisali večje število ustnih virov. V celoti je izpisov, fotokopij in zapiskov približno 12.000 listov. Na podlagi tega gradiva je obdelana večina matičnih odborov, ki so bili značilnost centra Ljubljane in zbrani osnovni podatki za organizacijo KPS, OF in množičnih organizacij, kar znaša približno 220 strani tipkanega teksta. Objavljenih je tudi preko 35 člankov.

LOJZ TRŠAN

PARTIZANSKI PEVSKI ZBOR

Pesem, ki je privrela iz srca

Tudi tistega aprila leta 1944 je pomlad trkala na vrata. V prebujajoče življenje in preko zoranih njiv se je oglasila partizanska bojna pesem, v srce segajoča, polna zanosa in bolečine. V vasi Planina pri Črnomlju je bil ustanovljen Invalidski pevski zbor. V njem so se zbrali ranjeni borci, ki so okrevali, vendar niso bili več sposobni za boj. Namesto pušk je njihovo orožje postala pesem, s katero so kot »pojoči bataljon« pospremili borce v boj, ranjenim partizanom vlivali pogum, ljudem pa vero v svobodo. Zborov prvi dirigent je bil partizanski skladatelj in profesor glasbe Karol Pahor. Po osvoboditvi se je zbor preimenoval v Partizanski invalidski pevski zbor, katerega tradicijo in poslanstvo sedaj nadaljuje Partizanski pevski zbor.

Pokramljala sem s predsednikom izvršnega odbora zbornika Milanom Zaletelom. Tako se je razgovoril:

»Partizanski pevski zbor deluje kot samostojno društvo z vsemi pravicami in obveznostmi. Predsednik zbora in hkrati njegov častni član je Zdravko Krvina (to funkcijo je poprej opravljal pokojni tovariš Edvard Kardelj in tudi Janko Rudolf). Izvršni odbor šteje 11 članov, imamo pa še kadrovske komisije, gospodarski odbor in nadzorno komisijo. Zbor zdaj šteje 54 pevcev. Zadnja 3 leta je njegov umetniški vodja in dirigent spet Ciril Cvetko.«

Načrti za letošnje leto

In kakšni so njihovi načrti? Letni koncert zbora bodo imeli 10. junija. Izvajali bodo nov program, v katerega so uvrstili narodne pesmi vseh narodov in narodnosti Jugoslavije (narodne pesmi, ki so postale partizanske, in partizanske pesmi, ki so ponarodele). Jeseni bodo nastopili v Črnomlju v okviru festivala »Revolucija in glasba.« Za ta koncert pripravljajo novost – umetno pesem izpod glasbenega peresa Janija Goloba, napisano posebej za ta zbor. Načrtujejo še gostovanje v Mariboru, kjer se bo odvijal festival »Kurirček.« Na njem bosta sodelovala tudi Tržaški partizanski pevski zbor in Celovški partizanski pevski zbor, s katerima so pobrateni. Kot vsako leto bodo peli na reviji pevskih zborov v Šentvidu pri Stični. Nov program pesmi pripravljajo za prirediteljev »Naša pesem« – Maribor 87. Stekle so tudi priprave na koncert ob 45-letnici obstoja zbora v letu 1989.

»Tarejo nas kadrovske in finančne težave«, je potožil Milan Zaletel in nadaljeval: »Največ pevcev pridobimo z osebnimi stiki, medtem ko javne objave niso tako uspešne. V zaostrenih gospodarskih razmerah nam je dobrodošla vsaka denarna pomoč. Nekaj finančnih sredstev dobimo od ZKO občine Ljubljana Center, mesta Ljubljana, republiškega komiteja, s strani ZZB NOV, toda pretežni del si jih moramo pridobiti sami na podlagi svobodne menjave dela. Ze vrsto let sodelujejo z nami Kompas, Ljubljanska banka, Slovin, Donit,

Saturnus, Slovenijaceste-Tehnika, Zavarovalna skupnost Triglav, Astra in druge. Podpora imamo tudi od družbenopolitičnih organizacij.«

Priznani – doma in na tujem

»Železni« repertoar zbora obsega domače partizanske in revolucionarne pesmi, narodne pesmi na temo revolucije in angažirane pesmi, med katere vpletajo umetne pesmi. Prepevajo seveda tudi mednarodne delavske in borbene pesmi. Koncerti Partizanskega pevskega zbora so vedno dobro obiskani.

Več kot 40 let delovanja je gotovo kar lepa doba za zbor.

Bi se morda tudi vi radi vključiti v vrste pecev Partizanskega pevskega zbora in pomagali ohranjati izročilo partizanske borbene pesmi? Kar korajžno se oglasite vsak ponedeljek ali sredo ob 18. uri, ko imajo vaje, v prostorih zbora na Krekovem trgu 2 v Ljubljani (2. nadstropje – nad Šentjakobskim gledališčem).

V tem času se je v njem zamenjalo mnogo pevcev. Starejše so zamenjali mlajši, vsi pa so srčno ponesli partizansko borbene in narodno pesem po naši širši in ožji domovini ter prek meja. Nepozabna bodo ostala gostovanja v Avstriji, Bolgariji, Italiji, Madaržarski, NDR, Nizozemski, Poljski, Romuniji in Sovjetski zvezi. Zbor se je s pesmijo predstavil številnim uradnim delegacijam iz prijateljskih držav. Posneli so tudi nekaj gramofonskih plošč. Peveci radi prepevajo delavcem po tovarnah in na koncertih za mladino. Večkrat so gost na televiziji in radiu pa tudi v filmih. Za ubranost njihovih glasov so skrbeli dirigenti: Janez Kuhar in Milivoj Šurbek, kar polnih 28 let pa Radovan Gobec.

Za svoje uspešno amatersko, a vendar truda polno delo in plemenito poslanstvo je zbor prejel laskave ocene in številna priznanja. Odlikovan je z redom zaslug za narod z zlato zvezdo in redom bratstva in enotnosti z zlatim vencom. Stekleno vitrino jim краси še odlikovanje svobode I. stopnje, Gallusova plaketa, Prešernova nagrada, nagrada in plaketa zveznega odbora

ZZB NOV Jugoslavije, oktobrska plaketa iz Vrnjačke Banje in kot najdragocenejša nagrada AVNOJ, ki so jo prejeli leta 1978.

Najstarejši pevec

Poklepetala sem tudi z Antonom Prelecem, ki že 37 let prepeva v zboru. Zibelka mu je stekla v vasi Barka pri Sezani. Leta 1940, takrat je bila Primorska pod Italijo, so ga vpoklicali v vojsko v Rovigo. Kasneje je bil premeščen v vas Strmica med Planino in Postojno. Tu je moral kot drugi slovenski in istrski možje na zahtevo italijanskih oficirjev oddati orožje, nato pa so jih pod stražo odpeljali v Postojno in od tod na Sicilijo. Razvrstili so jih v »specialne bataljone.« Pa niso pozabile svoje pripadnosti in slovenskega jezika. Tudi v najtežjih časih so se zbrali in prepevali. V juniju 1943 so organizirali pobeg, ki pa so jim ga pri Alcamu preprečili Angličani in Američani. Odpeljali so jih v Palermo in nato v Maroko ter Alžirjo. Strpali so jih v koncentracijsko taborišče, ki so ga nadzorovali angleški vojniki. Ko je tja prispela skupina oficirjev iz glavnega štaba NOV in POJ, so se naši fantje odločili vključiti v partizanski boj kot aviatičarji. Prepeljali so jih v Bari in nato v Zadar. Takrat se je že pisalo leto 1945 in svoboda je bila pred durmi. Svojih pevskih začetkov se Anton Prelec takole spominja:

»Prepevati sem začel v letalskem zboru. Štel je 37 pevcev, vodil pa nas je Pavle Černigoj. Kasneje smo se priključili zboru JLA »Srečko Kosovel« pod vodstvom Rada Simonitija, ki je deloval v Beogradu. S tem zborom sem se leta 1946 udeležil 3-mesečne turneje po Franciji, Belgiji in Švici. Takrat so v Parizu potela mirovna pogajanja. Vodja jugoslovanske delegacije na njih je bil Edvard Kardelj. Potem sem za nekaj let obesil petje na klin. Član Invalidskega partizanskega pevskega zbora sem postal leta 1950. V tistih časih smo imeli pevci drugačne občutke do petja. Bili smo pravi navdušenci, zagnani in vestni. Redno smo se udeleževali vaj, saj v petju nismo želeli zaostajati. Danes so mladi nestrpnější. Nekaj časa pojejo, nato pa prenehajo. Seveda včasih pomislim, da bi tudi sam odnehal, saj sem med najstarejšimi pevci v zboru. Mnogih mojih pevskih kolegov ni več, nekateri so bolni, druge je izdal glas. Toda na zbor me veže toliko lepih trenutkov, doživetij in tovarištva! Še vedno ljubim blagovidečo partizansko in narodno pesem. Zato bom vsekakor še nekaj časa prepeval, če mi le glas ne bo zatajil.«

SILVA SUČ

Otroka varujemo na vašem domu

Gotovo si kakšen večer želite v gledališče, kino ali na koncert. Gotovo vas kakšno popoldne čakajo neodložljive obveznosti, pa ste v zadregi, komu bi v tem času zaupali svojega otroka. Dedek ali babica sta utrujena ali nedosegljiva, prijatelji vam vsakič ne morejo pomagati iz zagate. Morda potrebujete le prijazno osebo, ki bo spremljala vašega otroka v vrtec ali domov, k telovadbi, risanju, ali pa da se igra z njim v času med smenama?

Če zavrtite telefonsko številko 219-088, boste dobili Servis za občasno varstvo otrok na domu SEZNAM, ki je bil v ta namen organiziran na pobudo RK ZSMS. Svoje prostore je prijazno dobil v krajevni skupnosti Ajdovščina, na Kidričevi 9, torej v samem središču Ljubljane. To je telefonska številka organizatorja Sezama, ki dviguje telefon. Med 9. in 11. uro sprejema naročila staršev, ki potrebujejo občasno popoldansko in večerno varstvo otrok. Med 13. in 14. uro pa je telefonska linija odprta predvsem za starše, ki želijo sporočiti spremembe.

Varstvo za malčke (in malo starejše) preskrbimo na vašem domu. Menimo, da se otrok najlepše počuti v svojem stanovanju, sobi, med domačimi igračkami in predmeti. Varuhi (ali baby-sitterji) so mladi ljudje – povečini študentje, ki so se za tovrstno delo odločili predvsem iz veselja. Skoraj vsak izmed njih že ima izkušnje pri delu z otroki: bodisi kot baby sitter, v počitniških kolonijah, delu v vrtcu, preko šolanja in študija. Lahko jim torej zaupate, saj smo tudi mi vložili precej dela, da smo izbrali takšne ljudi, ki resnično hočejo in zmorejo to odgovorno delo.

Naši naporji temeljijo na zaupanju med vami, servisom in varuhom, ki vas bo obiskal. Predvsem pa je bil organiziran in že deluje kot odgovor na vprašanje kako pomagati vam staršem, ki potrebujete nekaj časa za sebe in vam zagotoviti varnost za malčka, ki medtem še ne more ostati sam.

Pokličite nas torej po tel. 219-088 in proti ustreznemu honorarju bomo skupaj našli primerno rešitev.